

Van ondernemer naar werknemer

09

Nicole Braams

Publicatiedatum CBS-website: 5 augustus 2009



Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2007–2008	= 2007 tot en met 2008
2007/2008	= het gemiddelde over de jaren 2007 tot en met 2008
2007/'08	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2007 en eindigend in 2008
2005/'06–2007/'08	= oogstjaar, boekjaar enz., 2005/'06 tot en met 2007/'08

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Grafimedia

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

1. Inleiding

In dit artikel wordt verslag gedaan van een onderzoek naar zelfstandig ondernemers die de overstap hebben gemaakt naar een baan in loondienst. Dit onderzoek is het vervolg op een eerder onderzoek waarin de groep werknemers die de overstap hebben gemaakt naar het zelfstandig ondernemerschap, werd onderzocht (Noortje Urlings, 2008).

Ondernemerschap is één van de aanjagers van economische groei in Nederland. Andere aanjagers zijn bijvoorbeeld innovatie en marktwerking (CBS, 2006). Bedrijven die de markt verlaten hebben ook een rol in het economische proces. Deze bedrijven zijn vaak minder efficiënt en door opheffing bieden ze ruimte voor nieuwe bedrijven. Het aantal opheffingen en oprichtingen geeft een beeld van de bedrijfseconomische dynamiek. In Nederland worden er sinds 1995 meer bedrijven opgericht dan opgeheven. Dit betekent dus een jaarlijkse toename van het aantal bedrijven.

In 2004 waren er ruim 600 duizend zelfstandig ondernemers in Nederland. Het CBS publiceert veel cijfers over de bedrijvigheid in Nederland, waaronder ook cijfers over zelfstandigen. De meeste zelfstandigen (15 procent) zijn werkzaam in de landbouw. In de zakelijke dienstverlening en detailhandel zijn ook veel zelfstandigen werkzaam. In de branche onderwijs en bij de overheid bevonden zich relatief weinig zelfstandige ondernemers.

De afgelopen jaren is er vanuit de overheid veel aandacht voor ondernemerschap. Het Nederlandse ondernemersklimaat is de afgelopen jaren verbeterd, maar er kan nog veel terrein gewonnen worden. Het CBS heeft voornamelijk onderzoek gedaan naar oprichtingen en opheffingen van ondernemingen. Opheffing van bedrijven omvat zowel de faillissementen als de algemene opheffingen van actieve bedrijven, waarbij laatstgenoemde ook een vrijwillig karakter hebben. Er kan bij een opheffing ook sprake zijn van een fusie, overname of doorgroei naar een andere bedrijfsvorm. Het aantal opheffingen van bedrijven in Nederland is tussen 1995 en 2005 met ruim 1 procent gestegen en dus redelijk stabiel gebleven (CBS, 2008).

Ook het EIM en EZ hebben onderzoek gedaan naar het zelfstandige ondernemerschap. Zij hebben gekeken naar de overlevingskans van een bedrijf. De overlevingskans wordt uitgedrukt als het percentage van de opgerichte bedrijven, dat twee jaar na oprichting nog altijd actief is. Gebleken is dat de overlevingskans van nieuwe bedrijven groot is. Bijna 74 procent van de nieuwe opgerichte bedrijven is twee jaar na dato nog actief. Over het algemeen overleven Nederlandse starters de eerste jaren van hun bestaan vanwege de relatief goede voorbereiding op de oprichting (EZ / EIM, 2002). Volgens EIM worden starters niet bijzonder gedreven door financiële motieven maar vooral door het gevoel van 'eigen baas zijn'.

EZ is erg geïnteresseerd in startende ondernemers en in de manier waarop deze zich ontwikkelen door de jaren heen. Daarom de vraag van EZ om het onderzoek 'van ondernemer naar werknemer'.

2. Definities en afbakening van het onderzoek

Zelfstandigen zijn personen die inkomen verwerven door voor eigen rekening en risico arbeid te verrichten in een eigen bedrijf of zelfstandig uitgeoefend beroep alsmede meewerkende gezinsleden en freelancers. Een zelfstandige onderneming kan in de vorm zijn van een eenmanszaak, een maatschap, een vennootschap onder firma (Vof) of een commanditaire vennootschap (CV). Een zelfstandig ondernemer kan alleen werken of personeel in dienst hebben. Voor de definitie van zelfstandig ondernemerschap wordt gebruik gemaakt van de definitie zoals gehanteerd in de BoS-begrippenlijst ¹ en het Sociaal Statistisch Bestand (SSB).

Zelfstandig ondernemers die van rechtsvorm veranderen vallen buiten dit onderzoek. Een voorbeeld is een zelfstandig ondernemer die zijn onderneming in een BV of NV onderbrengt. Deze ondernemers zijn bij hun eigen bedrijf als directeur grootaandeelhouder (DGA) in loondienst.

Voor de gegevens over de zelfstandige ondernemers wordt gebruik gemaakt van het SSB. De inkomensgegevens daarin zijn afkomstig uit de aangiften inkomstenbelasting. Aangezien de inkomstenbelasting specifiek wordt gebruikt voor de belasting op inkomen van natuurlijke personen, worden in dit onderzoek alleen de natuurlijke personen meegenomen.

In het onderzoek van 'werknemer naar ondernemer' (Noortje Urlings, 2008) werd onderzocht wat de persoonskenmerken zijn van personen die overstappen van het werknemerschap naar een eigen onderneming. Verder werd gekeken naar wat voor soort bedrijven er worden opgericht. Om op dit onderzoek aan te sluiten is ervoor gekozen om dezelfde variabelen te onderzoeken en het jaarkoppel 2004–2005 te nemen. Tabel 1 geeft de kenmerken weer die worden onderzocht in dit onderzoek.

De volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

Hoeveel ondernemers maken de overstap van zelfstandig ondernemer naar werknemer in loondienst en welke kenmerken zijn hieraan verbonden?

Tabel 1
Kenmerken van ondernemer en werknemer

Ondernemer	Werknemer
Persoonskenmerken Geslacht Leeftijd Burgelijke staat Aantal kinderen Leeftijd kinderen Herkomstgroepering	Baankenmerken Dienstverband: voltijd/deeltijd/oproep Inkomen
Bedrijfskenmerken Economische activiteit Grootteklasse: klein/midden/grootbedrijf Rechtsvorm Regio Winst	Bedrijfskenmerken Economische activiteit Grootteklasse: klein/midden/grootbedrijf Rechtsvorm
Ondernemerstypen Zelfstandige zonder personeel Zelfstandige met personeel Hybride ondernemer Parttime ondernemer	

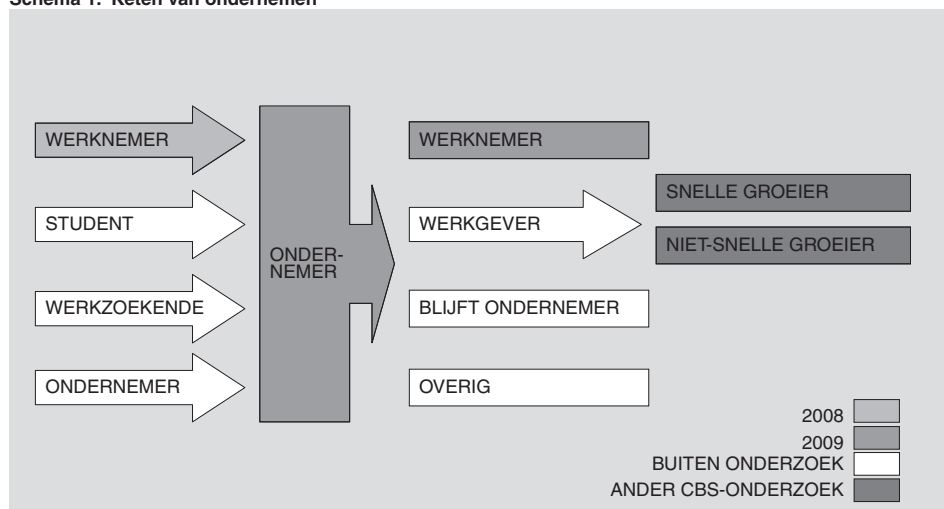
¹ Bureau of Standards (BoS) begrippenlijst: lijst van standaardbegrippen die wordt gebruikt binnen het CBS om inconsistenties te voorkomen.

3. Achtergrond

Eén van de doelen van het huidige Kabinetsbeleid is het stimuleren van het ondernemerschap. Er zijn enkele maatregelen genomen om de stap naar het ondernemerschap te vereenvoudigen. Hoewel er steeds meer zelfstandige ondernemingen worden gestart, worden er elk jaar ook veel ondernemingen opgeheven.

De verschillende fases van het ondernemerschap zijn grafisch weergegeven in schema 1. Vanuit verschillende situaties kan gestart worden als zelfstandig ondernemer. De stap van werknemer naar ondernemer wordt in het onderzoek van Noortje Urlings uitgebreid besproken. In dat onderzoek worden de stappen van student, werkzoekende of ondernemer naar ondernemer kort toegelicht, maar dienen nog verder onderzocht te worden. De stap van ondernemer naar werknemer wordt in dit onderzoek verder uitgewerkt.

Schema 1. Keten van ondernemen



Werknemer

Een werknemer werkt in loondienst en verkeert dus in een afhankelijke relatie met zijn werkgever en ontvangt een loon. De overheid heeft voor werknemers minimumvoorzieningen vastgelegd in de wetgeving, zoals minimumloon en werknemersverzekeringen. Veel rechten voor werknemers zijn vastgelegd in collectieve arbeidsovereenkomsten.

Stappen na het ondernemerschap

Vanuit het ondernemerschap kan een zelfstandige werknemer worden, werkgever worden, ondernemer blijven of voor een studie of pensioen kiezen.

Ondernemer naar werknemer

Als een ondernemer als werknemer in loondienst kan het bedrijf worden voortgezet of worden opgeheven. Een opheffing kan vrijwillig zijn, maar het kan ook een faillissement of een overname zijn. Door in loondienst te gaan kiest de ondernemer voor meer zekerheid.

Ondernemer naar werkgever

Als een ondernemer zonder personeel werkgever wordt, zit het bedrijf in een groeifase. Niet alle ondernemers hebben de ambitie om te groeien. Het overheidsbeleid is erop gericht om ondernemers die wel het potentieel en de wens hebben om door te groeien te stimuleren (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2007–2008). Daarom zijn maatregelen genomen om belemmeringen voor het aannemen van personeel weg te nemen.

Snelle en niet-snelle groeiers

Een van de definities van een snelle groeier is een bedrijf dat in 3 jaar tijd met minimaal

20 procent per jaar groeit, in termen van werknemers en/of in termen van omzet. Deze definitie wordt het meest gehanteerd. Niet alle ondernemers hebben de ambitie om te groeien. Sommigen willen zelf de controle houden of hebben niet genoeg werk om uit te breiden. De vraag: *hoe onderscheiden zich en presteren snelgroeiende ondernemingen van niet-snelgroeiende ondernemingen?* is beantwoord in het onderzoek snelle groeiers van Pascal Ramaekers. (Pascal Ramaekers ea., 2009)

Ondernemer blijft ondernemer

Als de ondernemer blijft ondernemen maar in een andere rechtsvorm, dan verandert de onderneming. De zelfstandig ondernemer brengt zijn of haar bedrijf onder in een BV of NV. Als het bedrijf failliet gaat of wordt overgenomen, kan de ondernemer een nieuw bedrijf starten.

Ondernemer neemt overige stappen

Als de ondernemer stopt met ondernemen kan hij bijvoorbeeld kiezen voor een studie of ervoor kiezen om met pensioen te gaan.

4. Onderzoeksbeschrijving

4.1 Bronnen

Dit onderzoek is gebaseerd op gegevens uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) en het Algemeen Bedrijvenregister (ABR). Het SSB is een databestand waarin gegevens over personen, banen en uitkeringen in Nederland aan elkaar te relateren zijn. De gegevens in het SSB zijn gebaseerd op registraties van onder andere gemeenten, de belastingdienst en de Uitvoeringsorganisatie Werknemersverzekeringen (UWV). Daarnaast is ook informatie opgenomen uit enquêtes. In het ABR zijn alle statistische eenheden met de benodigde kenmerken voor het waarnemen van productiefactoren vastgelegd. De basis van het ABR wordt gevormd door het Handelsregister (HR) van de Kamer van Koophandel (KvK).

De resultaten van het onderzoek zijn niet identificeerbaar en daardoor worden de gegevens van de individuele bedrijven beschermd.

4.2 Toelichting

In dit onderzoek wordt gekeken naar ondernemers die overstappen naar het werknemerschap (overstappers). Dit zijn personen die ultimo september 2004 zelfstandig waren en ultimo september 2005 werknemer. Ultimo september, de laatste vrijdag van september, is een standaard peilmoment in het SSB.

De volgende variabelen zijn uit het SSB verkregen:

- Persoonskenmerken van de ondernemer die uitstroomt: geslacht, leeftijd, herkomstgroep, burgerlijke staat en aantal kinderen. Het SSB bevat geen informatie over het opleidingsniveau van de werknemers. Persoonskenmerken worden gemeten in jaar T, 2004.
- Kenmerken van de onderneming die is opgeheven: economische activiteit, vestigingsgemeente, fiscaal winstbedrag en baanpeil (hybride ondernemer: persoon heeft wel/ geen baan als werknemer). Deze kenmerken worden gemeten in jaar T, 2004.
- Kenmerken van het bedrijf waar de ondernemer in loondienst gaat: economische activiteit, grootteklasse en soort dienstverband. Deze kenmerken worden gemeten in jaar T + 1, 2005.

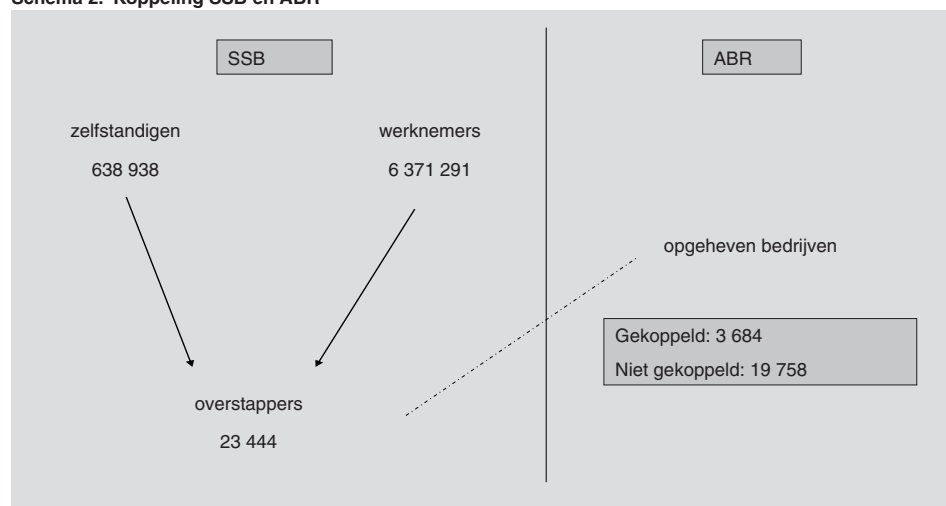
Voor de definities van de verschillende variabelen zie bijlage 1.

Na het uitvoeren van analyses op het SSB bestand ontbreekt nog informatie over het opgeheven bedrijf van de overstapper. Het SSB bevat informatie over zelfstandigen (ondernemers) en het ABR bevat informatie over bedrijven (ondernemingen). Door het koppelen van deze bestanden wordt informatie verkregen over het bedrijf dat de zelfstandige heeft opgeheven. Het gaat dan om informatie als grootteklasse, rechtsvorm en ondernemers-type. Het bestand van het SSB is gekoppeld aan het bestand met de opheffingen uit het ABR. Van de 23 444 overstappers kunnen er 3 648 (13 procent) gekoppeld worden aan het ABR (schema 2).

Een groot deel (84 procent) van de overstappers kan niet gekoppeld worden aan het ABR. Hiervoor zijn een aantal redenen te noemen:

- Vof's, maatschappen en CV's zijn moeilijk te koppelen
- Bij een aantal activiteiten is voor natuurlijke personen geen inschrijving bij de KvK verplicht. Dit zijn vooral bedrijven in de landbouw en visserij en vrije beroepsbeoefenaars (onder andere accountants, beroepen in de zorg en kunstenaars). Bedrijven met deze activiteiten staan dus niet in het ABR, wel in het SSB. Ruim 40 procent van de overstappers kan daardoor niet aan het ABR gekoppeld worden.
- Ruim 34 procent van de overstappers combineert het ondernemerschap met een baan in loondienst. Hiervan is 40 procent gekoppeld aan het ABR. De overige 60 procent zijn onterecht als overstapper aangemerkt. Dit komt doordat hybride ondernemers zowel in het werknemers- als ondernemersbestand zitten en het niet te achterhalen is wanneer de ondernemer is overgestapt naar het werknemerschap.
- Naast onvolledige dekking treedt ook vertraging op bij het verwerken van uitschrijvingen bij de KvK en het ABR.

Schema 2. Koppeling SSB en ABR



4.3 Controle

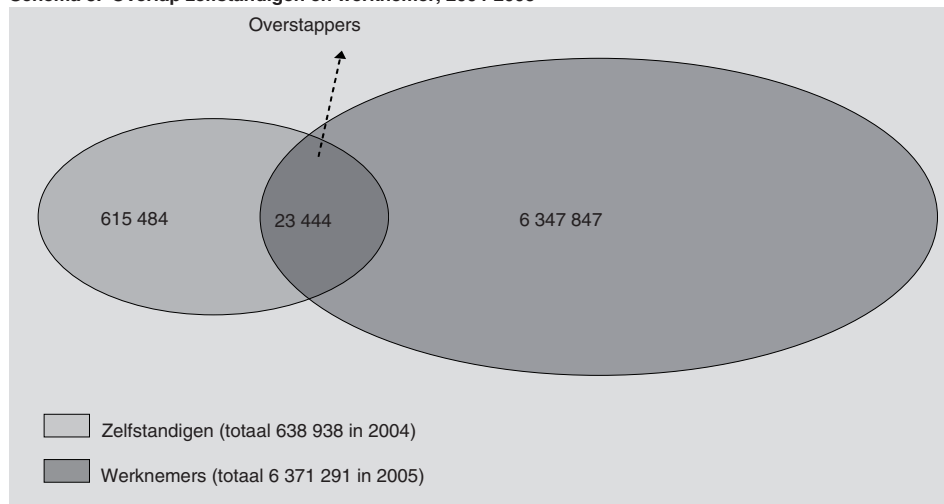
Er is een controle uitgevoerd om te kijken of de overstappers die wel gekoppeld zijn aan het ABR (3 648) representatief zijn voor alle overstappers (23 444 gebaseerd op het SSB). Na het analyseren van de variabelen economische activiteit blijkt dat ondanks dat de gekoppelde records uit de meeste onderscheiden bedrijfsklassen representatief lijken te zijn, we te maken hebben met een sterke mate van selectiviteit. Ook is het koppelpercentage erg laag (13 procent bedrijven van het SSB gekoppeld met het ABR). Daarom is besloten om de variabelen uit het ABR niet te gebruiken in dit onderzoek.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek getoond. Beschreven wordt hoeveel zelfstandigen de overstap maken naar het werknemerschap en welke kenmerken hieraan verbonden zijn.

In 2004 telde Nederland 638 938 zelfstandig ondernemers. Het aantal werknemers in loondienst in 2005 bedroeg 6 371 291 waarvan er 23 444 vanuit het zelfstandig ondernemerschap overgestapt zijn naar het werknemerschap (schema 3). De ondernemers die overstappen naar het werknemerschap worden in dit onderzoek 'overstappers' genoemd.

Schema 3. Overlap zelfstandigen en werknemer, 2004-2005



5.1 Bedrijfskenmerken

Het aantal zelfstandigen en overstappers verschilt sterk tussen de onderscheiden bedrijfstakken. In tabel 2 is een verdeling per bedrijfstak weergegeven. In de zakelijke dienstverlening stappen de meeste mensen over naar het werknemerschap. Ook in de detailhandel, overige dienstverlening en de landbouw kiezen veel zelfstandigen voor een overstap naar het werknemerschap. Overheid en onderwijs, de autobranche en de financiële dienstverlening hebben een lage uitstroom van zelfstandige ondernemers die overstappen naar het werknemerschap.

Tabel 2
Overstappers per bedrijfstak

Bedrijfstakken	Uitstroom uit ondernemerschap	Instroom in loondienst	
		%	%
Landbouw	2 130	9	3
Industrie	1 110	5	6
Bouw	2 090	9	4
Autobranche	560	2	2
Groothandel	1 550	7	7
Detailhandel	2 960	13	7
Horeca	1 880	8	5
Vervoer	930	4	5
Financiële dienstverlening	780	3	6
Zakelijke dienstverlening	5 350	23	23
Overheid en onderwijs	470	2	7
Zorg	890	4	10
Overige dienstverlening	2 620	11	6
Onbekend	160	1	9
Totaal	23 444	100	100

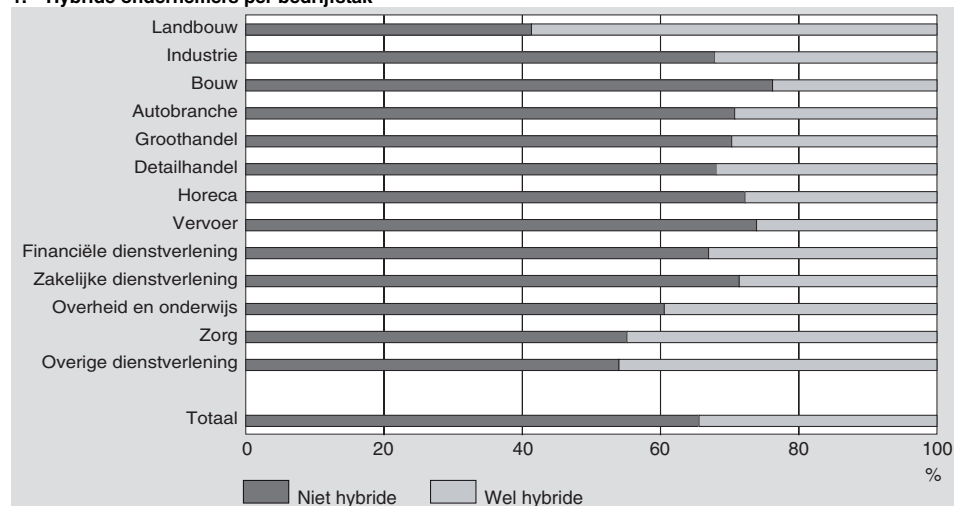
Niet alle overstappers hadden in dezelfde bedrijfstak een onderneming als waarin zij nu weer in loondienst gaan. Tabel 3 geeft een overzicht in welke bedrijfstak de overstappers voorheen een zelfstandige onderneming hadden. Het aantal overstappers dat in dezelfde bedrijfstak weer in loondienst gaat varieert tussen de 19 en 57 procent. De tabel laat zien dat maar 19 procent van de overstappers die in de landbouw hun zelfstandige onderneming opheffen, weer aan het werk gaan in de landbouw. In vergelijking met andere sectoren is dit aandeel erg laag. De zorg laat juist een hoog percentage zien: 57 procent van de overstappers die uit de zorg komen, gaat ook weer in de zorg in loondienst. Daarnaast is te zien dat vanuit elke bedrijfstak tussen de 10 en 23 procent van de overstappers in de zakelijke dienstverlening in loondienst gaat.

Tabel 3
Uitstroom uit zelfstandig ondernemerschap in vergelijking met instroom in loondienst

	Instroom in loondienst													Totaal
	Landbouw	Industrie	Bouw	Autobranche	Groothandel	Detailhandel	Horeca	Vervoer	Financiële dienstverlening	Zakelijke dienstverlening	Onderwijs en overheid	Zorg	Overige dienstverlening	
Uitstroom uit ondernemerschap	%													
Landbouw	19	8	4	1	8	3	1	5	4	15	8	14	4	100
Industrie	1	23	4	1	6	7	2	3	4	18	7	7	4	100
Bouw	2	6	28	1	4	4	2	5	6	20	3	5	2	100
Autobranche	0	7	1	28	6	4	2	6	6	15	4	4	2	100
Groothandel	2	6	2	2	23	7	3	5	6	18	4	5	3	100
Detailhandel	1	5	2	1	9	24	5	5	4	20	4	8	3	100
Horeca	1	3	2	1	5	6	32	5	3	24	3	6	4	100
Vervoer	2	4	2	2	5	3	2	35	5	21	3	5	3	100
Financiële dienstverlening	1	3	2	2	4	4	3	5	34	17	3	5	4	100
Zakelijke dienstverlening	1	6	2	1	5	3	2	3	6	38	9	7	5	100
Onderwijs en overheid	1	2	1	1	4	3	2	10	3	22	30	12	4	100
Zorg	0	1	0	0	2	1	1	1	3	10	11	57	4	100
Overige dienstverlening	1	5	1	1	4	7	4	3	3	19	12	11	24	100
Totaal	3	6	4	2	7	7	5	5	6	23	7	10	6	100

Mensen die minder risico willen nemen, kiezen voor een (tijdelijke) combinatie van deels werknemer zijn en deels ondernemer, het zogenaamde hybride ondernemerschap. In de beginfase combineren ondernemers vaak het ondernemerschap met een baan in loondienst om de onderneming de ruimte te geven om te groeien voordat zij voor hun inkomen daarvan volledig afhankelijk zijn. Ondernemers kiezen voor de zekerheid van een baan in loondienst naast de onderneming en sommige hebben ook niet de ambitie om door te groeien tot fulltime ondernemer (EIM, 2008). Ruim 34 procent van de overstappers combineerde in 2004 het ondernemerschap met een baan in loondienst. Deze hybride on-

1. Hybride ondernemers per bedrijfstak



dernemers laten geen afwijkende kenmerken zien en daarom worden ze in dit onderzoek meegenomen als overstapper.

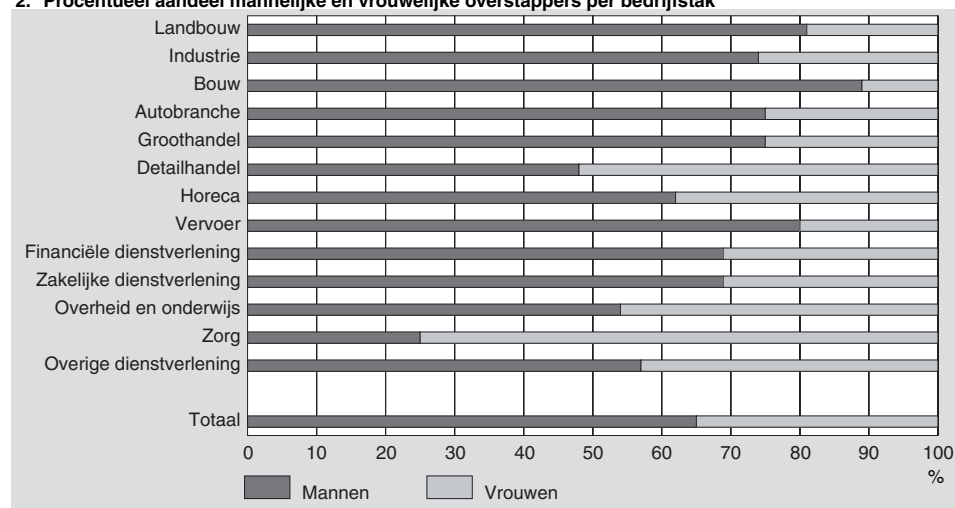
Het is niet bekend hoe groot de groep is die het ondernemerschap combineert met zorgtaken of pensioen. De verwachting is dat vrouwen vaker dan mannen het bedrijf combineren met andere activiteiten, vooral het verzorgen van gezin/kinderen (EIM, 2008). Er zijn echter evenveel mannelijke als vrouwelijke hybride ondernemers.

In sommige bedrijfstakken komen meer hybride ondernemers voor dan in andere. In de zakelijke dienstverlening, landbouw en overige dienstverlening is het aantal hybride ondernemers relatief groot. Van de 8 074 hybride ondernemers is 19 procent actief in de zakelijke dienstverlening en 15 procent in de landbouw en in de overige dienstverlening. Dit zijn ook de bedrijfstakken waarin de meeste overstappers zitten. In de landbouw, overige dienstverlening en de zorg komen relatief veel hybride ondernemers voor. In de bouw en in de vervoerbranche zijn er weinig hybride ondernemers (zie grafiek 1).

5.2 Persoonskenmerken

Er zijn meer mannen dan vrouwen die de overstap naar het werknemerschap maken: twee derde mannen en een derde vrouwen. Het aandeel vrouwen varieert sterk per bedrijfstak (grafiek 2). Vrouwen gaan vooral terug in loondienst in de zorg, detailhandel, overheid en onderwijs. In de bouw en de landbouw is de participatie van vrouwen duidelijk lager: in de bouw is slechts 11 procent van de overstappers vrouw en in de landbouw 19 procent.

2. Procentueel aandeel mannelijke en vrouwelijke overstappers per bedrijfstak

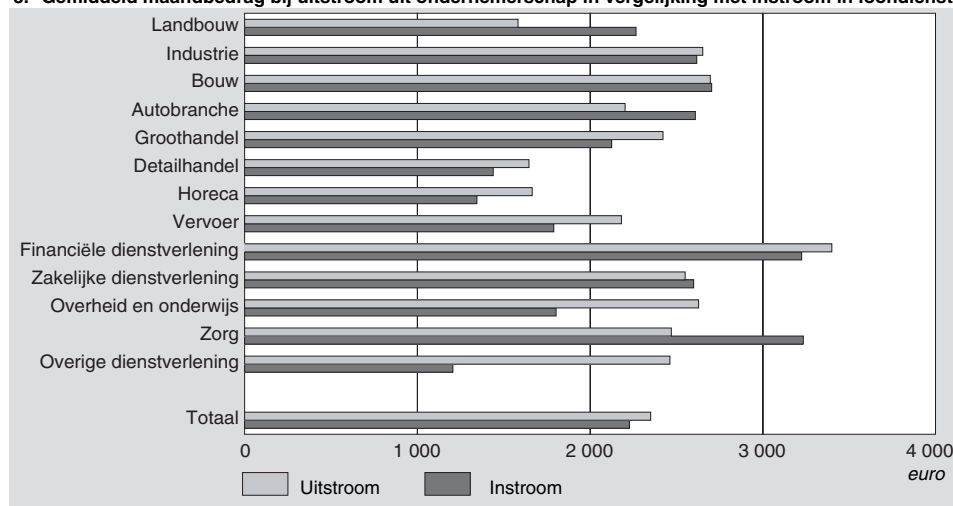


5.3 Financiële positie van de overstapper

Financiële motieven kunnen een belangrijke rol spelen in de keuze voor het stoppen van een zelfstandige onderneming. Inkomensvorming kan een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van de onderneming. Het inkomen van een ondernemer heeft een meervoudige functie: enerzijds is het een privé-inkomen dat wordt gebruikt om van te leven/sparen, anderzijds is het een ondernemersinkomen dat nodig is voor investeringen en reserveringen voor de onderneming. Voor een werknemer dient het inkomen primair om van te leven (consumeren) en eventueel te sparen. De stap van het ondernemerschap naar het werknemerschap kan zorgen voor minder financiële risico's en minder fluctuaties in het inkomen.

Tussen de inkomens van zelfstandig ondernemers die hun bedrijf opheffen en werknemers die in loondienst gaan bestaan grote verschillen. Over het algemeen verdienen de overstappers als werknemer meer dan toen zij nog zelfstandig waren (grafiek 3). Vooral de overige dienstverlening, overheid en onderwijs laten een hoger maandbedrag zien in

3. Gemiddeld maandbedrag bij uitstroom uit ondernemerschap in vergelijking met instroom in loondienst



loondienst. De verschillen in de bouw en zakelijke dienstverlening zijn klein. De overstappers die in de landbouw en autobranche in loondienst gaan verdienen duidelijk minder dan toen zij nog ondernemer waren. Dit kan verklaren waarom de groep overstappers naar deze bedrijfstakken laag is.

Winsten kunnen sterk fluctueren en kunnen zelfs negatief zijn. De gemiddelde winst zoals weergegeven in tabel 4, is het winstbedrag dat de overstapper verdiende in 2004 als zelfstandig ondernemer. Er zijn grote verschillen tussen de verschillende bedrijfstakken. De zorg en de financiële dienstverlening laten de hoogste gemiddelde winst zien. Deze bedrijfstakken laten dan ook een lage uitstroom van overstappers zien. De gemiddelde winst van horecabedrijven is het laagst. De horeca is een zeer gevarieerde branche waarin naast hotels en restaurants ook kampeerterrainen en kantines vallen. Vooral de kantines en cateringbedrijven zorgen voor de lage gemiddelde winst. De uitstroom uit de horeca laat ook een relatief hoog percentage zien. Deze ondernemers kiezen voor meer financiële zekerheid en een hoger loon als werknemer in loondienst.

Tabel 4
Gemiddelde winst op jaarbasis per bedrijfstak (in euro's)

	Totaal	Mannen	Vrouwen
Landbouw	27 180	33 100	16 340
Industrie	31 400	36 050	21 240
Bouw	32 020	33 710	23 070
Autobranche	31 300	33 220	24 540
Groothandel	25 490	28 820	17 340
Detailhandel	17 260	20 980	12 470
Horeca	16 130	16 370	15 730
Vervoer	21 460	22 150	19 030
Financiële dienstverlening	38 440	44 630	22 980
Zakelijke dienstverlening	31 180	35 610	20 720
Overheid en onderwijs	21 190	23 500	17 840
Zorg	38 800	61 440	25 600
Overige dienstverlening	14 310	21 330	8 240

Op basis van onderzoek van het EIM (2008) is de verwachting, dat de winst van vrouwen lager is dan die van mannen. De noodzaak van een hoge opbrengst van het bedrijf is bij vrouwelijke ondernemers minder aanwezig. Vrouwen zijn vaak niet volledig afhankelijk van de onderneming voor levensonderhoud. Dit speelt bij mannen vaak een grotere rol. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt inderdaad dat de gemiddelde winst van vrouwen kleiner is dan die van mannen. De verschillen zijn het grootst in de zorg en in de financiële dienstverlening en het kleinst in de horeca en het vervoer.

6. Conclusies en aanbevelingen

In dit onderzoek is nagegaan hoeveel ondernemers de overstap maken naar het werknemerschap en welke kenmerken hieraan verbonden zijn.

Er zijn 23 444 ondernemers overgestapt naar het werknemerschap in de periode 2004–2005. Dit komt overeen met 4 procent van het totale aantal zelfstandigen in 2004. Het is niet mogelijk om te zeggen of dit veel of weinig is in vergelijking met voorheen. Om dit te kunnen vaststellen is het wenselijk om andere periodes te bestuderen en het onderzoek structureel uit te voeren.

Vooral in de zakelijke dienstverlening, de zorg en in de branche overheid en onderwijs zitten veel overstappers. Gemiddeld gaat 30 procent van de overstappers in loondienst in dezelfde bedrijfstak als waar ze als ondernemer een bedrijf hadden. Er zijn meer mannen dan vrouwen die de overstap naar het werknemerschap maken. Overstappers verdienen in het startjaar als werknemer gemiddeld meer dan toen zij nog een eigen onderneming hadden.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

- Beleidsmakers, met name het ministerie van Economische Zaken hebben ook in de komende jaren veel belangstelling voor de groep ondernemers die hun bedrijf opheffen. Daarom is het wenselijk om dit onderzoek structureel te gaan uitvoeren en jaarlijks te herhalen. De methode en software zijn beschikbaar en daardoor kost het relatief weinig tijd om het jaarlijks uit te voeren.
- De onderscheiden fases in de keten van ondernemen zijn allemaal interessant voor vervolgonderzoek (schema 1). Beleidsmakers willen meer inzicht krijgen in de bedrijven die hun eerste werknemer aannemen. Daarom is een onderzoek naar de overstap van ondernemer naar werkgever wenselijk. Een andere belangrijke vraag is: Wat gebeurt er met de bedrijven van de startende ondernemers? Door het meten van economische prestaties (investeringen, omzet en toegevoegde waarde) van de startende bedrijven en het volgen van deze bedrijven door de tijd wordt een indicatie gegeven van de groei van een bedrijf. In het artikel van 'werknemer naar ondernemer naar werknemer' (nog te publiceren) zijn de overstappers van werknemer naar ondernemer in 2003–2004 en de overstappers van ondernemer naar werknemer 2004–2005 gekoppeld en hun kenmerken geanalyseerd. Voor longitudinaal onderzoek is het dan mogelijk om een cohort te volgen voor bijvoorbeeld 5 jaar om inzicht te krijgen in deze groep van ondernemers.

Literatuurlijst

Centraal Bureau voor de Statistiek, Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2008.

Centraal Bureau voor de Statistiek, Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2006.

EIM, Bedrijvendynamiek in Nederland, goed of slecht?, december 2005.

EIM, Bedrijvendynamiek en werkgelegenheid Periode 1987–2007, januari 2008.

EIM, Van onbemind naar onmisbaar, De economische betekenis van zzp'ers nu en in de toekomst, oktober 2007.

EIM, Vrouwen aan de start, Een vergelijking tussen vrouwelijke en mannelijke starters en hun bedrijven, juni 2008.

Ramaekers, P., Geurden, M., Gessel, van G., Kenmerken van snelgroeiende bedrijven, *CBS-onderzoek voor de periode 2002–2005*, april 2009.

Urlings, N., 'Van werknemer naar ondernemer', maart 2009.

Tweede Kamer der Staten-Generaal, Vergaderjaar 2008–2009, Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2009.

Tweede Kamer der Staten-Generaal, Vergaderjaar 2007–2008, 31 311, nr. 2.

Begrippenlijst

ABR	Algemeen Bedrijvenregister
BoS	Bureau of Standards
BV	Besloten Vennootschap
CV	Commanditaire vennootschap
DGA	Directeur Grootaandeelhouder
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
HR	Handelsregister
KvK	Kamer van Koophandel
MKB	Midden- en kleinbedrijf
NV	Naamloze Vennootschap
SBI	Standaard Bedrijfsindeling
SSB	Sociaal Statistisch Bestand
UWV	Uitvoeringsinstantie Werknemersverzekeringen
Vof	Vennootschap onder firma

Bijlage 1. Definities

De economische activiteit wordt afgeleid vanuit de Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI'93), de bedrijvensclassificatie die in de hele Europese Unie wordt gebruikt en internationaal wordt aangeduid als NACE (Nomenclature générale des Activités économiques dans la Communauté Européenne).

Tabel 5.
Indeling bedrijfsklassen

Bedrijfstakken	SBI '93
Landbouw	01–14
Industrie	15–41
Bouw	45
Autobranche	50
Groothandel	51
Detailhandel	52
Horeca	55
Vervoer	60–64
Financiële dienstverlening	65–67
Zakelijke dienstverlening	72–74
Overheid en onderwijs	75–80
Zorg	85
Overige dienstverlening	90–93

Fiscaal maandbedrag

Het fiscaal maandbedrag komt tot stand door de verschillende inkomsten die een persoon in de maand van het peilmoment ontvangt bij elkaar op te tellen. Het betreft inkomsten uit:

- een bijstandsuitkering
- een arbeidsongeschiktheidsuitkering
- een WW-uitkering
- pensioen
- een overige uitkering
- een baan als werknemer
- een baan als zelfstandige
- overige arbeid
- een beurs
- arbeid in het buitenland
- een uitkering uit het buitenland

Voor een werknemer bestaat het maandbedrag vooral uit de inkomsten van een baan als werknemer. Het maandelijks fiscaal bedrag aan inkomsten uit de banen in de maand van het peilmoment van personen die op peilmoment een baan hebben.

Voor een zelfstandige bestaat het maandbedrag voor het merendeel uit de inkomsten van een baan als zelfstandige. De inkomsten van een zelfstandige zijn gelijk aan de fiscale winst per maand. Het winstbedrag op jaarbasis wordt gedeeld door 12 om tot het maandbedrag te komen.

Fiscaal winstbedrag

Het fiscaal winstbedrag voor zelfstandigen is als volgt opgebouwd:

1. Winst/verlies uit onderneming is het 'resultaat uit bedrijfsvoering'

Saldo (opbrengsten minus uitgaven): bedrijfseconomische winst

2. Vermeerderd met de correcties voor: privégebruik woning en auto van de zaak, bedrag kleine ondernemingsregeling BTW, desinvesteringsbijtellingen, correcties voor niet of beperkt aftrekbare bedragen en afname fiscaal toelaatbare reserves.

3. Verminderd met: investeringsaftrek, correcties voor vrijgestelde winstbestanddelen en toename fiscaal toelaatbare reserves.

Saldo: fiscale winst

4. Verminderd met: zelfstandigenaftrek, MKB winstvrijstelling, aftrek speur- en ontwikkelingswerk, meewerkaftrek, stakingsaftrek en te verrekenen verliezen uit andere belastingjaren.

Saldo: belastbare winst

Rechtsvormen

Natuurlijke personen

Natuurlijke personen zijn mensen zoals jij en ik en gaan zelfstandig verplichtingen aan. Natuurlijke personen doen aangifte inkomstenbelasting. Voorbeelden zijn een eenmanszaak, een vof, een maatschap en een cv.

Eenmanszaak

Bij een eenmanszaak drijft u de onderneming alleen. Dat is het geval als u de enige eigenaar van uw bedrijf bent. U kunt dus ook een eenmanszaak hebben als u personeel in dienst hebt. Bij een eenmanszaak is de eigenaar aansprakelijk voor de schulden van de onderneming.

Vennootschap onder firma (vof)

Van een vennootschap onder firma is sprake als u samen (vennoten) met anderen een onderneming begint. Elke vennoot die aan de eisen voor ondernemerschap voldoet, geldt voor de inkomstenbelasting als ondernemer. Tevens is elke vennoot hoofdelijk aansprakelijk voor het geheel van alle schulden van de vof.

Maatschap

In het geval van een maatschap oefent u een vrij beroep uit in samenwerking met anderen (maten), bijvoorbeeld in een artsenpraktijk. Elke maat is ondernemer voor de inkomstenbelasting. Daarnaast is elke maat voor een evenredig deel aansprakelijk voor alle schulden van de maatschap.

Commanditaire Vennootschap (CV)

Voor een CV gelden grotendeels dezelfde regels als voor een vof. Het verschil is dat een CV behalve de gewone vennoten ook nog stille vennoten heeft. De stille vennoten brengen geld in de CV, maar bemoeien zich niet met de verdere gang van zaken ervan. Elke beherende vennoot is ondernemer voor de inkomstenbelasting. De stille vennoot is geen ondernemer. Elke beherende vennoot is met zijn persoonlijk vermogen hoofdelijk aansprakelijk voor het geheel van de schulden van de CV. De stille vennoten lopen het risico om hun ingebrachte kapitaal te verliezen.

Rechtspersonen

Een rechtspersoon is een organisatie die verplichtingen aangaat, maar in een 'juridische' eenheid weergegeven zijn. De organisatie is aansprakelijk voor de schulden van de onderneming. Rechtspersonen doen aangifte vennootschapsbelasting. Voorbeelden zijn een nv en een bv.

Bron: www.belastingdienst.nl